

**“I. ULUSLARARASI YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA
ÖĞRETİMİ: VİZYON VE TECRÜBELER”
SEMPOZYUMU**

Osman ARPAÇUKURU*

Türkiye ilk defa Arapçanın öğretimine dair uluslararası bir sempozyuma ev sahipliği yaptı. Türkiye’den İstanbul Eğitim ve Araştırma Vakfı (İSAR), Ürdün’den QASID Yabancı Diller Merkezi ve Filistin’den Necah Üniversitesi’nin işbirliği ile “*I. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi: Vizyon ve Tecrübeler*” başlıklı sempozyum 25-26 Nisan 2015 tarihlerinde İstanbul’da İSAM konferans salonlarında gerçekleştirildi.

İlginin büyük olduğu sempozyumda, Arapça öğretim metodu alanında dünyanın önde gelen uzmanları bir araya geldi. 15 farklı ülkeden araştırmacılar iki gün boyunca Arapça öğretimine dair tebliğlerini sunarak karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımında bulundular.

Ayrıca Georgetown Üniversitesi’nce yayımlanan ve ABD’nde en fazla kullanılan “Al-Kitaab fii Ta’allum al-^cArabiyya” adlı Arapça eğitim setinin yazarı Prof. Dr. Mahmud BATTAL ve American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL)’den Nevval MUSA özel atölye çalışmaları gerçekleştirdiler.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden tebliğci ya da dinleyici olarak pek çok yabancıların katıldığı sempozyumun dili Arapçaydı. Türkiyeli katılımcının sayısının oldukça düşük olduğu sempozyumda oturumlar arasındaki molalar dışında Türkçe konuşulduğunu duymak mümkün değildi. Bu da oldukça az ve sınırlıydı. Zira Türkiyeli katılımcıların

* Öğr. Gör., Namık Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı, oarpacukuru@nku.edu.tr.

karşılıklı paylaşımlarda buldukları kişiler de çoğunlukla yabancılardı ve ortak iletişim dili Arapçaydı. Sempozyumun bu atmosferi, etkinliğin Türkiye’de değil de bir Arap ülkesinde gerçekleştirildiği izlenimini veriyordu.

İki gün süren sempozyuma ilişkin gözlem ve notlarımız şu şekildedir:

I. Gün: 25.04.2015 Cumartesi

Kur’an Tilaveti ve Sempozyum Açılış Konuşması (09.00)

Sempozyum, Kur’an-ı Kerim tilavetiyle açıldı. Kur’an tilavetinin ardından açılış konuşmasına geçildi. Açılış konuşmasını, İSAR yönetim kurulu üyesi ve aynı zamanda Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Recep ŞENTÜRK’ün yapması bekleniyordu. Ancak yurtdışında bulunuyor olması ve olumsuz hava koşulları sebebiyle programa yetişememesi sebebiyle açılış konuşmasını QASID Yabancı Diller Merkezi Müdürü Dr. Halid EBÛ AMŞE yaptı.

Açılış Oturumu (09.30-10.30)

Açılış konuşmasının ardından Georgetown Üniversitesi Arapça Öğretimi Merkezi hocalarından Prof. Dr. Mahmud BATTAL açılış oturumunu gerçekleştirdi. Sayın Battal, yabancılara Arapça öğretiminde modern açılara dair açıklamalarda bulundu.

Oturumun ardından 15 dakika mola verildi. Sonrasında sempozyuma ev sahipliği yapan kurumların, Arapça öğretimi faaliyetlerini ve deneyimlerini paylaşacakları oturum başladı.

Sempozyumu Düzenleyen Kurumların Tecrübeleri Oturumu (10.45-11.45)

Başkanlığını Prof. Dr. Mahmud BATTAL’ın yaptığı oturumda ilk olarak Filistin Necâh Üniversitesi’nden Dr. Râid ABDURRAHİM söz aldı. Araştırmacı, “*Filistin Necâh Üniversitesi Arapça Öğretim Bölümü’nün Tecrübesi*” başlıklı tebliğinde üniversitede Arapça

öğretimi bölümü olarak Arapçanın öğretilmesinde izledikleri yöntem, faaliyet ve deneyimlerini katılımcılarla paylaştı.

Ardından İSAR Vakfı Arapça Eğitim Direktörlüğünü yürüten, 29 Mayıs Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Ahmad SNOBAR, “*İstanbul Eğitim ve Araştırma Vakfı (İSAR) Arapça Programı Deneyimi*” başlıklı tebliğini sundu. Tebliğinde Vakıf bünyesinde yürütülen Arapça öğretim çalışmalarına ilişkin bilgiler verdi, edindikleri tecrübeleri aktardı.

Oturumda son olarak QASID Yabancı Diller Merkezi Müdürü Dr. Halid EBÛ AMŞE söz aldı. Araştırmacı “*QASID Yabancı Diller Merkezi'nin Tecrübeleri*” başlığı tebliğinde Merkezde, Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi faaliyetinde izledikleri program, faaliyet ve deneyimleri anlattı.

I. Oturum (12.00-13.30): Arapça Öğretiminde Modern Açılımlar ve Projeler

Sempozyumun ilk oturumu, İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları Merkezi Başkanı Prof. Dr. Burhan KÖROĞLU başkanlığında başladı. Oturumun ilk tebliğini 29 Mayıs Üniversitesi Arapça Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ARÖMER) Yönetim Kurulu Başkanı Yrd. Doç. Dr. İbrahim HELALŞAH sundu. Araştırmacı “*Arapça Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (ARÖMER) Uygulama Esaslı Projeleri*” başlıklı tebliğinde ARÖMER bünyesinde yürüttükleri üç projenin tanıtımını yaptı:

“Türkiye’de Arapça öğretimi ve öğrenimine verilen önem ve çaba Cumhuriyet tarihinde benzeri görülmemiş bir şekilde artmıştır. Biz de bu alanda nitelikli insan kaynakları sağlamaya yönelik çeşitli projeler geliştirdik. Bunların ilki “*Arapça Öğretmenleri Haydi Türkiye’ye!*” adını taşıyor. Proje, Türkiye’de üniversiteler, fakülteler, liseler, müftülükler ve belediyelere bağlı Arapça öğretim merkezlerinde ihtiyaç duyulan nitelikli insan kaynakları sağlamayı

hedeflemektedir. Bu amaçla Arap ülkelerine duyurular yaptık. Bunun üzerine Türkiye’de Arapça öğretimi alanda görev almak isteyen Arap asıllı hocalardan kurumumuza yüzlerce özgeçmiş ulaştı. Bu özgeçmişler içinden seçtiklerimizin sahipleriyle görüşmeler gerçekleştirdik. Onların içlerinden seçtiklerimizi de Arapça öğretim becerilerini sergilemeleri ve onlarla birikim ve tecrübelerimizi paylaşmak için Türkiye’ye davet ettik. Ardından çeşitli kamu ve özel kurumlarda uygun iş olanakları araştırarak onları işe yerleştirdik.

Bir süre sonra “*Türkiye Araplarına Arapça*” adlı ikinci projemizi hayata geçirdik. Bu projenin hedef kitlesi Arap asıllı Türkler olup, onlara Arapça okuma yazmayı, fasih Arapçayı ve Şam şivelerini öğretmeyi hedeflemektedir.

Üçüncü projemiz de “*Hazır Paket*” adını taşımaktadır. Proje, Arapça öğretimi yapan kurumlara anahtar teslim Arapça öğretim projesidir. Öğrencileri sıfır seviyeden teslim alıyor, hocalarımızın rehberlik ve öğretmenliğinde, öğretim ve değerlendirme-ölçme metotlarımızla yetiştiriyoruz. Proje süresinin sonunda öğrencileri dört Arapça becerisini en güzel şekilde yerine getirir bir halde teslim ediyoruz.”

Oturumun ikinci tebliğcisi Suudi Arabistan İmam Muhammed b. Suud Üniversitesi’nden Dr. Hidayet İBRAHİM idi. O da “*İletişimci Dil Görevleri ve Yabancı Dil Olarak Arapçanın Öğrenilmesindeki İşlevi*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Arapça dil becerilerinin kazanılmasında iletişimci dil görevleri, verimli bir arazi olarak önümüzde durmaktadır. İletişimci dil görevleri, Arapça dil becerilerini uygulama ve gerçekleştirme fırsatlarını çoğaltmaktadır. Bu görevlerin doğru bir şekilde planlanması Arapçayı yabancı dil olarak öğrenenleri cesaretlendirmektedir. Bunun yanı sıra bu görevler, Arapça öğrenenler için uygun ortamlar oluşturarak öğrendikleri Arapça becerilerini sergilemelerine yardımcı olmaktadır.”

Üçüncü tebliği Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Abdulvahid ABDULHAMİD sundu. Araştırmacı “*İlahiyat Fakülteleri Ölçeğinde Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar, “Çözüm: Sınıfı Dönüştürmek”* başlıklı tebliğinde sınıf ortamıyla ev ortamının yer değiştirmesini gündeme getirerek şöyle dedi:

“Dönüştürülmüş Sınıf (Flipped Classroom) stratejisi, Arapça öğretiminin sorun ve zorluklarının büyük bölümü için çözüm olacak en modern öğretim stratejilerinden biridir. Bu uygulama bizim öğretim geleneğimizde bilinmeyen bir şeydir. Bu stratejide, söz konusu sorun ve zorlukların kaynağının yani sorunun, Arapçanın karakterinden, öğretmenden, öğrenciden, yöntem veya öğretim ortamından kaynaklanmasının önemi yoktur.

“Dönüştürülmüş Sınıf” stratejisinin öne çıkan faydalarından birkaçını şu şekilde sayabiliriz: Arapça öğreniminde teori ile pratik arasında var olan boşluğun giderilmesinde teknolojinin kullanımına olanak vermesi, öğretmeni telkin edici kişi konumundan çıkarıp yönlendirici ve rehber konumuna yükseltmesi, öğrenciler arasındaki farkları gözetmeye imkân vermesi ve onları Arapçayı öğrenmeye özendirmesidir.”

Dördüncü tebliği Mısır Ezher Üniversitesi'nden Dr. Rihâb ZENÂTÎ, “*Arapça Öğrenen Yabancıların, Fonolojik Bilinç ve Görev Temelli Öğretim Metotlarıyla Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesi Programı*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi, diğer herhangi bir yabancı dilin öğretiminden farksızdır. Dil öğretimi, “dinleme, konuşma, okuma ve yazma” becerileri temelinde gerçekleşir. Öğrenci sürekli olarak bu becerilerin birinden diğerine gider gelir. Şüphesiz bu becerilerin başlangıç aşaması, “dinleme”dir. Dilin öğrenilmesinde “dinleme” becerisi çok önemli olmasına rağmen Arapça öğrenenlerde çoğunlukla bu becerinin zayıf kaldığını görüyoruz. Bunun sebebi, öğretim faaliyetinde bu beceriyi kazandıracak ve geliştirecek

pratiklere çok az yer verilmesidir. Bunun altında da bilimsel ve doğru yöntemeye dayalı pratiklerin hazırlanması sorunu yatmaktadır. Bu sorunun çözümü için modern öğretim stratejilerinden iki tanesinin kullanılmasına daha fazla önem ve yer vermek gerekmektedir. Bunlar: Fonetik bilinç ve görev temelli öğrenimdir.”

Bu tebliğin ardından dinlenme, öğle yemeği ve namaz için sempozyuma bir saat on beş dakika ara verildi. Sempozyum süresince öğle yemekleri İSAM yemekhanesinde tüm katılımcılara ücretsiz olarak sunuldu. Ayrıca molalarda da çeşitli içecekler ve kuru pastalar katılımcılar için masalarda servise hazırdu.

Saat 14.45 olduğunda ikinci oturum başladı.

II. Oturum (14.45-16.10): Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretim Metotları: Sunumlar ve Eleştiriler

II. Oturumun başkanlığını İtalya Siyana Üniversitesi Arap Dili Dairesi Başkanı Prof. Dr. Ukayl EL-MER'Î yaptı. Oturumun ilk tebliğini Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arap Dili ve Belagati öğretim üyelerinden Doç. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN sundu. Araştırmacı “*Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metnine Göre Arapça Öğretim Programı, “Lille” Programı Örneği*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni, yabancı dil öğretim metotlarını geliştirmek için Avrupa'nın tamamında genel bir ölçüt kabul edilir. Yayınlandığı 2001 yılından bugüne değin yabancı dillerin öğretiminde ve öğrenilmesinde çok büyük etkisi olmuştur. Avrupa'da Avrupa dillerinin öğretim ve öğrenilmesinde yaygın olarak kullanılmakla beraber yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanımı oldukça dar ve sınırlı bir çerçevede kalmıştır.

Avrupa Parlamentosu bizden Avrupa'da Arapça öğretimi için temel referans işlevini görecektir Arapça öğretim programı hazırlamamızı istedi. Biz de Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'ni esas alarak bir program oluşturduk. Avrupa ülkelerinde

Arapça öğretiminde kullanılacak ders kitapları, öğretim materyali ve ölçme değerlendirme bu programa göre yapılacaktır.

Başlangıçta A1-A2 seviyesi için kaleme alınan Arapça öğretim programı sonraki süreçte ileri seviyeler için de hazırlanacaktır. Giriş bölümünde programın felsefesinin yer aldığı Arapça öğretim programında A1 ve A2 seviyeleri için öngörülen kazanımlar ve bu kazanımların uygulamasına ilişkin açıklamalar, dil yapıları, tema ve içerikler bulunmaktadır.”

Sayın araştırmacının Avrupa ülkeleri için hazırladığını söylediği Arapça öğretim programını gündeme geldiği dönemde takip etmiş ve bunu biz de kişisel web sitemizden de duyurmuştuk.¹

Oturumun ikinci tebliğcisi, Kütahya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğr. Gör. M. Ahmad ALKHALAF oldu. Araştırmacı “*Arapça Öğretim Seti “Lisanü’l-Üm” ile İngilizce Öğretim Setleri “Face&Face” ve “Traveler” Arasında Analitik Değerlendirme Çalışması*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Arapça Öğretim seti “Lisanü’l-Üm” (Birleşik Arap Emirlikleri) serisinin başlangıç seviyesi kitaplarını, İngilizce öğretim setleri “Face&Face” (İngiltere) ve “Traveler”i (Amerika) ile karşılaştırdık. Karşılaştırmayı yöntem, hazırlanma kriterleri ve dil becerilerini kazandırma çerçevesinde gerçekleştirdik. Sonuç olarak, “Lisanü’l-Üm” serisinin bu serilerin gerisinde kaldığını ve iddia edildiği kadar bilimsel ve başarılı olmadığını gördük.”

Bir sonraki tebliğci Kahire’deki Uluslararası Dil Enstitüsü’nden (ILI) Samia LOUIS “*Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Materyaller*” başlıklı tebliğinde üyesi bulunduğu, Kahire’deki dil enstitüsünü ve orada Arapça öğretiminde kullanılan yedi kitaptan oluşan “Lugatuna’l-Fushâ” Arapça öğretim setini tanıttı.

¹ Bkz. <http://osmanarpacukuru.com/2013/04/04/abde-arapca-bir-turke-emanet/>

Oturumun dördüncü tebliği İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Nurgül MECİT tarafından sunuldu. Araştırmacı "*Tıbbî Amaçlı Arapça Öğretimi için Öneriler*" başlıklı tebliğinde şu noktalar üzerinde durdu:

"Arapça gündelik yaşamda kullanılmak gibi genel maksatlarla veya belirli alanlarda kullanılmak gibi özel maksatlarla öğrenilmektedir. Özel amaçlı öğrenim, daha çok belirli sektörlerde Arapça bilen insan kaynağına duyulan ihtiyacı gidermeye yöneliktir. Arapçanın, diplomatik, akademik ve tıbbî maksatlarla öğrenimi bu türden öğrenimlerdir.

Türkiye'de son yıllarda büyük miktarda Arap göçü almıştır. Bu insanların tıbbî bakıma ihtiyaçları vardır. Ayrıca Arap ülkelerinden tedavi maksadıyla Türkiye'ye gelen turist sayısı da her geçen gün artmaktadır. Diğer yandan hastane personelimiz ise Arapça bilmemektedir. Bu sebeple Arapçanın tıbbî iletişim amaçlı öğretimini sağlayacak dil becerilerinin en iyi şekilde planlandığı Arapça öğretim programları hazırlanmalıdır."

İkinci oturumun son tebliği, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Muhammed Şeyh KASIM tarafından sunuldu. Araştırmacı "*İştikak Örneği Bağlamında, Arapçanın Karakteristik Özellikleri ve Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Bu Özelliklerin İşlevselleştirilmesi*" başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

"İştikak, kelimeleri türetildikleri köklerine döndürmeyi ve köken ile türev arasındaki ilişkiyi çıkarmayı konu edinir. Örneğin, يُبَشِّرُ /... يَبَشِّرُ /... يُبَشِّرُ /... يَبَشِّرُ /... الْبَشْرَةُ /... الْبَشْرَةُ kelimelerinden her birinin anlamı farklıdır. Fakat hepsi de aynı kökten türetilmişlerdir ve aynı temele dayanmaktadırlar. Bu kök "cilt" anlamına gelen الْبَشْرَةُ kelimesidir. Bu kökten türeyen bütün kelimelerin bu kök anlamıyla bağlantısı vardır ve ondan beslenmişlerdir. Diğer yandan öğrencinin başlangıç seviyesinde öğrendiği kelimelerin büyük bölümü istikak yöntemiyle türemiş kelimelerdir. Öyleyse Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde istikak metodundan da yararlanılmalıdır.

Bu yöntemin başlıca kazanımları şöylece sıralanabilir: İştikak yöntemi, öğrenciye yeni kelimenin anlamını herhangi bir dış kaynaktan yardım almadan tespit etme becerisini kazandırır. Böylece sözlüğe bakma ihtiyacı duyulmayacağı için öğretimde zaman da kısalmış olur. Diğer taraftan kelimeler arasındaki ilişkiyi fark etmek öğrencide öğrenilenin kalıcı olmasını sağlar. İhtiyaç duyulan yeni kelimeleri daha hızlı elde edeceği için aynı zamanda daha az performans da sergilenecektir. Öğrencinin görsel hafızası gelişecektir. Arapçanın güzelliğini de fark edecek ve Arapça öğrenimi onun için eğlenceli bir faaliyete dönüşecektir.”

Bu tebliğ ile birlikte sempozyumun ilk gününe ait sunumlar da tamamlanmış oldu. On beş dakikalık molanın ardından sadece özel davetlilerin katılacağı atölye çalışmaları başladı.

Atölye Çalışmaları (Özel Davetli Katılımcılar İçin)

I. Atölye Çalışması (16.30-17.45)

İlk atölye çalışması Prof. Dr. Mahmud BATTAL tarafından gerçekleştirildi. Sayın Battal, bir saatten fazla süren atölye çalışmasında “İçerik Esasına Dayalı Öğretim”i anlattı.

On beş dakika mola verildi. Ardından II. atölye çalışması başladı.

II. Atölye Çalışması (18.00-19.00)

İkinci atölye çalışması American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTFL)'den Nevval MUSA tarafından gerçekleştirildi. Araştırmacı sözel yeterlilik konusu bağlamında sözel görüşme ve performans faktörleri hakkında açıklamalarda bulundu.

Saat 18.30 da tamamlanan atölye çalışmasıyla sempozyumun ilk günü tamamlanmış oldu.

II. Gün: 26.04.2015 Pazar

III. Oturum (09.00-10.30): Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dil Becerilerinin Kazandırılmasına İlişkin Deneyimler

Pazar günü 3. oturum ile birlikte sempozyum etkinlikleri yeniden başladı. Oturuma Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfları Koordinatörü Öğr. Gör. Abdussamed BAKKALOĞLU başkanlık etti. Oturumun ilk tebliği İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Adem YERİNDE tarafından sunuldu.

Sayın araştırmacı *“İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı 2013-2014 Öğretim Yılı Arapça Öğretiminde Umut Verici Deneyim: Hedefler, Yöntem ve Sonuçlar”* başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi: “2013-2014 öğretim yılında fakültemiz Arapça hazırlık sınıfında 450 erkek ve kız öğrenci öğrenim gördü. O yıl ilk defa Arapça hazırlık bölümünde yöntem, öğrencilerin algılama kapasiteleri ve dersin karakteri gibi ölçütlerle oluşturulmuş sınıflarda gerçek kur sistemi uygulandı. Sorunsuz ve tolerans gösterilmeden tamamlanan öğretim yılının sonunda sonuç oldukça iyiydi.”

İkinci tebliği İspanya Malaga Üniversitesinden Prof. Dr. Nicolas Rouzir NABOUT idi. Araştırmacı *“İspanyollara Arapça Öğretimini Kolaylaştıran ve Zorlaştıran Faktörler”* başlıklı tebliğinde şu hususların üzerinde durdu:

“İspanya’da Arapça öğrenenlerin karşılaştıkları zorluklar temelde Arap fonetiği ve Sarf-Nahivden oluşan Arap dili kurallarının kavranmasıdır. İspanyolcada karşılığı olan sesler ve kurallar kolay öğrenilirken, karşılığı olmayan ses ve konular İspanyol öğrenciyi zorlamaktadır.

İspanya’da Arapça öğretimini incelediğimizde genel olarak iki yöntem üzerinden yürütüldüğünü görmekteyiz: Bunlardan biri “dil kurallarına ve çeviriye dayanan klasik yöntem”; diğeri de dili, sınıflarda dilin gerçek ortamlarına benzer dil çevresi oluşturarak ve dili işlevsel olarak öğretmeyi hedefleyen “iletişimci yöntem”dir. Dil öğretiminde arzu edilen sonuçlar almak için Arapçanın, bilişsel öğretim metoduna göre öğretilmesi gerekmektedir. En azından

İspanya’da dil öğretiminin kazanımları olan tecrübe ve birikim bunu söylemektedir.”

Sonra Uman Nezvâ Üniversitesi öğretim üyesi, Dâd Yabancılara Arapça Dil Öğretim Merkezi Müdürü Gassân Hasan ŞÂTİR da “*Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Üç Örnek*” başlıklı tebliğini sundu. Araştırmacı şunları söyledi:

“Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde üç deneyime sahibiyiz. Bunlar, Avusturalya’da “Ulusal Avusturalya Üniversitesi” deneyimi, ikincisi Suudi Arabistan’da “Kral Suud Üniversitesi Arapça Araştırmaları Bölümü” deneyimi ve üçüncüsü de Uman Sultanlığı’nda Nezvâ Üniversitesi’ne bağlı “Dâd, Yabancılara Arapça Öğretim Merkezi” deneyimidir. Bu üç tecrübe bize Arapça öğretiminde karşılaşılan sorunların ders planları, ders materyallerinin seçimi ve uygulanan bilimsel programların yapısından kaynaklandığını göstermektedir.”

Üçüncü oturumun dördüncü tebliğini Ürdün Emîre Sümeyye Üniversitesi’nden Dr. Nâcih EBÛ URÂBÎ sundu. Uluslararası Eğitim Değişim Konseyi (CIEE) üyesi de olan araştırmacı “*Yabancılara Modern Arap Şiirinin Öğretiminde Pratik Deneyimler*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminin ileri-orta veya ileri seviyesinde fonetik, cümle yapısı ve söz dağarcığı bakımından şiirden de yararlanması gerekmektedir. Böylece öğretim hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve dil yeterliliklerinin en ileri seviyede kazandırılması mümkün olacaktır. Bu yöntemde Arapça öğretmeni sınıf ortamında şiiri iletişimci metot çerçevesinde kullanmaktadır. Bu yolla öğrenciye yeni kelimelerin yanı sıra sarf-nahiv kurallarını kazandırmaktadır. Öğrenci ise evde şiiri sesli olarak tekrarlamakta, şiiri ezberlemekte, şiirin kelimelerine dikkat etmekte ve analizini yapmaktadır.”

Oturumun son konuşmacısı İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Arapça Hazırlık Biriminden Savafî Fethi AHMED idi. Araştırmacı “*Öğrencilerin Seviyelerini Yükseltmek için Uygulamalı Dilbilim Tecrübem -Deyimsel İfadeler Örneği-*” başlıklı tebliğinde şu hususları dile getirdi:

“Modern dilbilim sadece söz dağarcığına önem vermemektedir. Bunun ötesinde, anlamaya ve kelimenin sözlük anlamının analizine de önem verir. Kompozisyon ve bağlam çerçevesinde deyimsel ifadeleri inceler. Zaten dil öğrenmek deyimsel ifadeleri öğrenmeyi de içine alan bir beceridir. Ezher Üniversitesi Arapça Hazırlık Birimindeki deneyimler, bu becerinin eksik kalması durumunda Arapça öğrencisinin genel kültür konularında ve çeşitli medya organlarını anlamakta sorunlar yaşandığını ortaya koymuştur. Bu sorunları aşmakta bazen sözlük de yeterli olmamaktadır.”

Bu tebliğin ardından ara verildi. On beş dakikalık molanın ardından dördüncü oturum başladı.

IV. Oturum (10.45-12.15): Öğretim ve Öğrenim Faaliyetinin Ekseni: Öğrenci

Dördüncü oturum İstanbul Şehir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nden Öğr. Gör. Kasım KOPUZ’un başkanlığında başladı. Oturumun ilk tebliğcisi Merkezi Amerika’da bulunan Georgetown Üniversitesi’nin Katar Şubesi’nden Dr. Hâni FEZÂ oldu. Araştırmacı “*Araplara ve Arap Olmayanlara Arapça Öğretiminde Tablet Bilgisayarların Kullanımı*” başlıklı tebliğinde şunları söyledi:

“Özellikle Arapça öğretimi için yapılmamış olmakla beraber bazı Tablet bilgisayar programlarını Arapça öğretiminde kullanabiliriz. Adobe Voice, Quiz Studio, Google Classroom gibi programlar bu amaçla kullandığımız programlardan birkaçı. Bu programlar Arapça öğretim ve öğrenimine katkı sağladıkları gibi sınıf yönetimini de kolaylaştırmaktadırlar. Öğrenim faaliyetini kısaltarak hem öğretmene hem de öğrenciye zaman kazandırmakta ve çeşitli

fırsatlar sunmaktadırlar. Bu sebeple özellikle Arapça dil becerilerini geliştirecek daha kapsamlı ve kullanışlı yazılım ve programlara ihtiyacımız vardır. Bu alanda daha büyük çalışmalar ortaya konması gerekmektedir.”

Oturumun ikinci konuşmasını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Ahmed ER-RUHBÂN yaptı. Araştırmacı “*Dil Becerilerinde Stratejik Boyutun Bütünleştirilmesi Önerisi: Okuduğunu Anlama Becerisi Örneği*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Dil becerilerinin geliştirilmesinde stratejik boyut diğer söyleyişle öğrenim stratejileri önemli konulardandır. Yabancı dillerin öğretiminde yaşanan gelişmelerden sonra bu konu daha fazla önem kazanmıştır. Ancak ne yazık ki söz konusu stratejilere, Arapçanın yabancı dil olarak öğretiminde yeterince önem verilmemektedir. Hâlâ birçok öğretim kurumunda klasik öğretim yöntemleri uygulanmaktadır.”

Oturumun üçüncü tebliğcisi İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nden Öğr. Gör. Leyâli EDDERAZÎ idi. Araştırmacı “*Çoklu Zekâ Stratejileri ve Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programlarında Uygulanması*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Yabancı dil öğretimi alanındaki modern yönelişler son dönemlerde öğrenciyi öğretim faaliyetinde eksene koymuştur. Dil öğreniminde hedefe ulaşmak için öğrencinin bilişsel, duygusal ve motor güçlerine önem vermektedir. Bu yönelişin sonucunda, yabancı dil öğretimi alanında yeni stratejiler ortaya çıkmıştır. Bu stratejilerden biri de yabancı dil öğretim ve öğreniminde çoklu zekâ teorisidir.

Bu teori, öğrenciler arasında bireysel farkların bulunduğu ve öğretim faaliyetinde bu farkların dikkate alınmasının gerekliliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Teori, insanın en az yedi zihinsel işleve yani zekâyâ sahip olduğunu öngörmektedir. Bu zekâlar şunlardır: Dilsel zekâ, mantıksal zekâ, mekânsal zekâ, müzik zekâsı, fiziksel

zekâ, sosyal zekâ, kişisel zekâ. Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi faaliyetinde dil becerilerinin kazanımı için bu zekâları dikkate almak ve bunlardan faydalanmak durumundayız.”

Ardından Mısır Hulvan Üniversitesinden Dr. Abdülazim Sabri ABDÜLAZİM dördüncü tebliği olarak söz aldı. “*Arapçayı Yabancı Dil Olarak Öğrenenlere Arap Kültürü Üzerinden Dil ve İletişim Becerilerinin Kazandırılmasında ‘Geliştirici Mccarthy’ Modeli*” başlıklı tebliğini sunan araştırmacı şunları söyledi:

“Dil, düşünmenin yöntemi ve aynı zamanda iletişim ve ifade sistemidir. Her toplumun kültürü ve medeniyeti dilinde gizlidir. Dil ve kültür el ele yürümektedir. Dolayısıyla dilsel kalkınma gerçekleşmeden insan uygarlığından söz edilemez. Arapça, inanç ile de bağlantılı olan, dünyanın yaşayan en eski dilidir. On yedi asırdan daha fazla bir süre ayakta kalmayı başarmıştır. Arapçanın inanç boyutu onun öğrenilmesinin en önemli etkenlerinden biridir.

Önemine rağmen Arapçanın yabancı dil olarak öğretimine dair program ve metotlarımız hâlâ sorunludur. Söz konusu sorunlar öğretim stratejilerimizin yanlışlığından kaynaklanmaktadır. Maalesef öğretim stratejilerimiz, dört dil yeteneğinin hepsini de geliştirerek böylece iletişim becerilerini geliştirmeyi hedeflememektedir. Aksine bir bütün olan dil birimini parçalayıp bölmeyi ve bu becerileri birbirinden ayırmayı öngörmektedir.

Bu da Arapçayı yabancı dil olarak öğrenenlerde söz konusu becerilerin yeterince gelişmesini önlemektedir. Sonuçta bu kimseler, Arap toplumuyla verimli dilsel iletişimler kurmakta zorlanmaktadırlar. Bunun için biz bu alanda “Geliştirici Mccarthy Modeli” temelinde bir öğretim stratejisinin izlenmesini öneriyoruz.”

Oturumun beşinci tebliği Malezya İslami İlimler Üniversitesi’nden Dr. Eşvâk KENÂLÎ tarafından sunuldu. Araştırmacı “*Dil Öğretim Metodunun Tespitinde Öğrenci Beyninin Rolü*” başlıklı tebliğinde şunları dile getirdi:

“Nöropsikoloji dili alanındaki araştırmalar insan beyninin, sağ beyin ve sol beyin olmak üzere iki parçadan meydana geldiğini ortaya koymuştur. Sađ beynini kullananlar ile sol beynini kullananların dil ile etkileşimleri birbirinden oldukça farklıdır. Dolayısıyla öğretim faaliyetinde bu iki grup insanın tespit edilip Arapça öğretiminde her birine en ideal yöntemin uygulanması gerekmektedir.

Araştırma sonuçları, sol beynini kullanan Arapça öğrencisinin, öğrendiği şekliyle bilgileri ezberlediğini; sağ beynini kullanan öğrencinin ise bilgileri zihninde analiz ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla her iki gruba uygulanacak Arapça öğretim programı birbirinden farklı olmak durumundadır.”

Tebliğin ardından öğle yemeği, namaz ve dinlenme için oturlara bir buçuk saat ara verildi.

V. Oturum (13.45-15.00): Yabancılara Arapça Dil Becerilerinin Öğretimi

Saat 13.45’te, sempozyumun beşinci ve son oturumu, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi’nden Prof. Dr. Halil İbrahim KAÇAR’ın başkanlığında başladı.

Oturumun ilk tebliğcisi Fas Sultan Süleyman Üniversitesi’nden Dr. Mevlây Muhammed EL-ALEVÎ idi. Araştırmacı “*Dil Becerilerinin Öğretiminde Yaratıcı Teknikler ve Arapça Öğrencilerinin İletişimsel Yetkinliğini Artırmak*” başlıklı bildirisinde şunları dile getirdi:

“İfran, Fas, Ribat ve Miknas şehirlerinde gerek üniversite gerek özel öğretim kurumları ölçeğinde yürüttüğümüz Arapçanın yabancı dil olarak öğretim programlarında sekiz senelik deneyimlerimizden çıkan sonuç şudur:

Dilin her bir becerisinin, ayrı ve özgün teknikler gerektirmesinden dolayı dil becerileri, birbirlerinden ayrı, tek başına öğretilmelidir. Arapça dil öğrencilerine etkili eğitimin ve kaliteli iletişim yetkinliğinin sağlanması maksadıyla dilin dört becerisini

bütünleştirmek için ideal teknikler tespit edilip kullanılmalıdır. Öğrenciler, Arapçayı kullanarak dilsel iletişim kurmada yaratıcılık ve yeniliğe özendirilmelidir. Yabancılara Arapçayı sevdirecek ve onu anlamayı, konuşmayı ve çeşitli kültür ortamlarında kullanmayı kolaylaştıracak eğitsel oyunlardan da faydalanılmalıdır.”

Oturumun ikinci bildirisini Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden Dr. Beşşar EL-AFYÛNÎ sundu. Araştırmacı “*Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programlarında Genişletilmiş Okuma: Standartlar, Okunabilirlik ve Hazırlık*” başlıklı tebliğinde şu hususları dile getirdi:

“Arapçayı yabancı dil olarak öğreten programların üzerinde durmaları gereken önemli hususlardan biri de “genişletilmiş okuma”dır. Ne yazık ki Arapça öğretiminde bu konuya diğerleri kadar önem verilmemektedir. Arapça öğretim setleri içinde maalesef genişletilmiş okuma kitapları yok denecek kadar azdır.

Hâlbuki bu kitaplar, öğrencide dil becerilerinin, özellikle de okuma becerisinin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Öğrencinin okuma hızlarını artırmakta ve okuduğunu anlama seviyesini yükseltmektedir. Öğrenilen söz dağarcığının ve söz kalıplarının kalıcı olmasını ve kullanılabilmesini sağlamaktadır.”

Ardından İran Kâşân Üniversitesi’nden Dr. Ruhullah SAYÂDÎ tebliğini sunmak üzere söz aldı. Araştırmacı “*Başlangıç ve Orta Seviyedeki Yabancı Öğrencilere Arapça Yazılı Anlatım Öğretimi Metotları*” başlıklı bildirisinde şu hususlara değindi:

“Yazılı anlatım, sosyal yaşamda bireyin ihtiyaç duyduğu en önemli dil becerilerinden biridir. Dinleme, konuşma ve okuma becerilerinde zorluk çeken öğrenci yazılı anlatım becerisinde daha büyük zorluklarla karşılaşacaktır. Ne yazık ki bu konuya yeterince önem vermediğimiz gibi Arapça yazılı anlatım becerisini öğretip geliştirecek kitapların sayısı da oldukça azdır.

Böyle bir kitap bulunduğunda ise bu defa kitabın yabancı öğrencinin karakterine uygun olmaması sorunu öğretimde sıkıntıya yol açmaktadır. Çünkü Arapça yazmayı öğreten kitaplar aslında Arap öğrenciler için kaleme alınmışlardır.

Biz başlangıç seviyesinde kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir aşama gösteren on bir basamaklı bir yöntem sunuyoruz: Cümleleri yeniden yazma; eş anlamlı, zıt anlamlı kelimeler kullanma; özeti genişletme, geniş özetleme, konuyu yapılandırma bunlardan bazılarıdır.

Orta seviyede ise yazılı anlatımda iki karmaşık sanat uyguluyoruz. Bunlar, nitelme sanatı ile betimleme sanatıdır. Bazen duyular, bazen kurgu ve hayal devreye giriyor. Bunların yanı sıra yazılı anlatım konularının öğrencinin gündelik yaşamından seçilmesi de oldukça önemli bir diğer husustur.”

Oturumun dördüncü tebliğini Ürdün QASID Yabancı Dil Merkezi'nden Dr. Sâcide EBÛ YUSUF sundu. Araştırmacı “İleri Seviyedeki Öğrencilerin Konuşma Becerilerini Geliştirme Metotları” başlıklı tebliğinde şunları söyledi:

“Arapçayı yabancı dil olarak öğrenen bir kimse için konuşma faaliyeti, iletişim yetkinliğini kazanmada en önemli beceridir. Bunu gerçekleştirebilmek için konuşma becerisi, seviye ve aşamalara uygun olarak gruplandırılmış hâlde ve ölçme-değerlendirme odaklı bir öğretim stratejisi izlenerek kazandırılmalıdır.”

Bu tebliğ sempozyumun son bildirisiydi. Böylece tebliğ sunumları tamamlanmış oldu. On beş dakika aranın ardından ikinci günün atölye çalışmaları başladı.

Atölye Çalışmaları (Özel Davetli Katılımcılar İçin)

I. Atölye Çalışması (15.15-16.30)

İkinci günün ilk atölye çalışması önceki günde olduğu gibi yine Prof. Dr. Mahmud BATTAL tarafından gerçekleştirildi. Sayın

Battal, bu atölye çalışmasında katılımcılara, Arapça öğrencilerinin orta seviyeden ileri seviyeye yükselişlerinin nasıl gerçekleştirileceğini anlattı.

Bir saatlik çalışmanın ardından çok kısa bir ara sonrasında II. atölye çalışmasına başlandı.

II. Atölye Çalışması (16.30-18.00)

İkinci atölye çalışması da yine ACTFL kurumundan Nevval MUSA tarafından gerçekleştirildi. Araştırmacı sözel yetkinlik sınavı, ölçme-değerlendirme standartları, standartlar arasındaki ilişki ve metot geliştirme ve öğretimin gerçekleştirilmesi hakkında açıklamalarda bulundu.

Saat 18.00 de atölye çalışmasının tamamlanmasıyla birlikte sempozyum da sona ermiş oldu.

"I. Uluslararası Arapça Sempozyumu" sadece bilgi şöleni olmakla kalmadı, çok güzel dostlukların da kurulmasına katkı sağladı.

Böyle bir sempozyum Türkiye’de ilk defa düzenleniyor olmakla beraber dünyada uluslararası ölçekte bu tür sempozyumların gerçekleştirildiğini biliyoruz.² Böyle bir sempozyumun Türkiye’de de yapılmış olması, Türkiye devletinin ve halkının Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi ve öğrenimine verdiği değeri ve katkısını göstermesi bakımından önemlidir.

Arapçanın yabancı dil olarak öğretimi programları, modern dünyanın yabancı dil öğretim programlarının çok gerisinde kalması ve bünyesinde geçmişten taşıdığı sorunlar sebebiyle daha pek çok ulusal

² Her yıl mayıs ayında "Uluslararası Arapça Konferansı" tarafından organize edilen sempozyum ve konferansları burada özellikle dile getirmek istiyorum. Bu sene dördüncüsü düzenlenen konferans "*Değişken Bir Dünyada Arapça*" başlığını taşımakta olup, 06-10 Mayıs 2015 tarihinde Birleşik Arap Emirlikleri’nde gerçekleştirildi. Ödülün de verildiği konferansa 70 ülkeden 2000 kişi ve 650 bildiri katıldı.

ve uluslararası ölçekte sempozyuma konu olmaya devam edecek görünüyor. En azından buna olan ihtiyaç ortada.

Bütün bu sebeplerle olsa gerektir ki katılımcılar programın sonunda sempozyumun gelecek senelerde de daha büyük katılımlar ile tekrarlanması temennisinde bulundular.

Sempozyum alanından ayrılırken, atölye çalışmalarında hazır bulunan katılımcılara da daha önceden adlarına hazırlanmış katılımcı belgeleri verildi.

“I. Uluslararası Arapça Sempozyumu” İstanbul Eğitim ve Araştırma Vakfı'nın (İSAR) ev sahipliğinde başarılı bir organizasyonla gerçekleştirildi. Bunun için İstanbul Eğitim ve Araştırma Vakfı (İSAR) başta olmak üzere Ürdün QASID Yabancı Diller Merkezi'ni ve Filistin Necah Üniversitesi'ni kutluyor ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.